

Hamit (Tarakçı) Hoca*

Hamit Hoca, aslen Doğubeyazıt'tan Fizme'ye gelip yerleşen bir ailenin, Gülizar ve Mustafa çiftinin çocuğudur. 1877 -1949 tarihleri arasında (yaklaşık yetmiş iki yıl) yaşadığına göre onun zorlu bir dönemin insanı olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Fizmeli meşhur müderris Abdi Hoca'ya (Abdurrahman Bilici) talebe olmuştur. Abdi Hoca bazı konularda bilgi almak için kendisine gelenleri Hamit Hocaya yönlendirirmiş, 'Bu konuları o daha iyi biliyor' diyerek.

Kızı Meryem hanım, babasının, henüz dört yaşlarında iken Kur'an'ı hatmettiğini dile getirir. Hamit Hocanın ömrü, Kur'an hizmetinde geçmiştir. Bu uğurda kendisine teklif edilen nice dünya nimetini (ev, arsa, tarla vb.) elinin tersi ile geri çevirmiş ve imkan ölçüsünde ilim-irşat faaliyetiyle meşgul olmuştur. Gelini Hava hanım, 'Babamın bir oda dolusu kitabı vardı' demektedir. Öyle anlaşılıyor ki, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş döneminde Hamit Hoca, kendisini tanıyanlar tarafından aranan, görüşüne başvurulmuş ve hürmet edilen biri olmuştur.

* Bu yazının oluşumuna katkı sağlayan Hamit Tarakçı Hocanın torunu Hamit (Kısık) beye, kızı Meryem hanım ve gelini Hava hanıma teşekkür ederim. (24.08.2021).

Mehmet Fatsa, *Tasavvufta Mekki Kolu* isimli çalışmasında Hamit Hoca'ya da yer vermiştir. Şöyle ki: "Tarak imal ettiği için 'Tarakçı Hoca' adıyla tanınmıştır. Çocuk denecek yaşta Mustafa Rumi ile tanışmış ve (...) Bir ara Tokat'ta eğitim görmüş, asıl eğitimini Çorum'da Mustafa Rumi'nin medresesinde tamamlamıştır. (...) sonra da İhramcızâdeye intisap etmiştir. Birkaç defa hacca gittiği bilinen Hamit Hoca'nın bir ara Medine'ye yerleştiği ancak Mustafa Haki efendinin oğlu Bahaeddin efendinin isteği ile Anadolu'ya tekrar döndüğü ifade edilir. (...) Velayeti konusunda tanıyanların müttelik olduğu Hamit Hoca'nın, Sivas toprağına ayak basıp 'Ziyaretimiz makbul oldu, dönelim gardaşlar' sözüne karşılık, aynı anda Sivas'ta bulunan İhramcızâde'nin de 'Hamid Hoca bizi ziyarete geldi, gitti' dediği rivayet edilir."¹

Hayatında iki evlilik yapmış olan Hamit Hoca'nın, Emine, Sıddıka, Ayşe, Meryem, Mustafa, Ali isimlerini verdikleri altı evladı olmuştur. Özellikle Hz. Peygamber'e komşu olmak gayesi ile Medine'ye göçmüş, orada iki yıl kadar kalmıştır. Kızı Meryem hanımın anlatmasına göre, kırk altı kişilik bir kabile halinde, (muhtemelen 1939'lu yıllarda) deve sırtında kırk gün kadar yol giderek Hicaz'a varmışlar. Kızlarından biri orada dünya evine girmiştir. Ancak yakınlarının anlatmasına göre, gördüğü bir rüya üzerine tekrar Türkiye'ye dönmüş ve çalışmalarına devam etmiştir.

Günlük hayatında kimseye yük olmadan geçim yapabilmek için bıçak, beşik, tarak vb. yapar, onları satarak para kazanırmış. Yakınlarının anlatmasına göre seyahata düşkün biri olmuş Hamit Hoca. Sivas, Ünye, Terme, Tokat gibi yerleri sıkça gezer, dostları ile bir araya gelmekten memnuniyet duyarımış. Bununla birlikte Hamit Hoca'yı tanıyanlar onun sohbetinden istifade etmek için onu muhtelif köylere davet ederler, o da bu davetleri kırmaz, ziyarete gidermiş. Hatta vefatı, Terme-Çarşamba arasında bir kaza sebebiyle olmuş. Sivas'tan geleni henüz birkaç gün olmasına rağmen, tanıdıkları, ona 'Bizi Sivasa götür' demişler, o da onları kıramamış ve yolda bir kaza sonucu ecel vâkî olmuş.

Kur'an ile geçen bir ömrü olduğu için birileri Kur'an'ı yanlış okusa, o ilgili kişiyi uyarır, 'doğrusu şöyledir' dermiş. Geceleri pek uykusu yokmuş. İbadetlerine düşkün olan Hamit Hoca, kitaplarının bulunduğu odada vakit geçirir, kahve ve çayını kendisi yaparmış. Fizme'de ve başka yerlerde ona hibe olarak tarla, arsa, ev vermek istemişler ancak o, bunlara tenezzül etmemiş. Sadece Fatsa'da, bugün kabrinin de bulunduğu yer ve çevresini ona armağan etmişler. O ise evinin ve kabrinin bulunduğu yer ile bir miktar arsayı kabul etmiş, geri kalanları almamış. Gelini Hava hanımın anlatmasına göre, yakınlarına, "Bedava çalışıyorsunuz. Şeytan, sizi dünya işleri ile kandırıyor, dünyaya dalıyorsunuz!" diye sitem edermiş.

Takva üzere bir hayat süren Hamit Hoca, resim çektirmeye hoş bakmaz, özellikle kadınların da bulunduğu meclislere girmemeye özen gösterirmiş. Sözünü sakınmayan bir mizaca sahip imiş. Kendisinden bazı 'hâller'in zuhur ettiğini yakınları dile getirir. Torunu Hamit (Kısık)'ın ifadesine göre, Hamit Hoca, evdeki hayvanları şayet başka birinin yerinde otladı ise o hayvanın sütünden içmez, onun başka birinin yerinde otladığını anlarmış. Gelini Hava hanımın anlatmasına göre bir defasında Ünye taraflarında bir arabaya biner. Şoför ile aralarında ilginç bir konuşma geçer. Şoför biraz sinirlerin ancak Hamit Hoca oralı olmaz ve bir yerde arabadan iner. Şoför nihayet gitmek istediği yere ulaşır ve bir de görür ki, falan yerde inen Hamit Hoca

¹ Mehmet Fatsa, *Tasavvufta Mekki Kolu*, İstanbul 2000, Mavi Yayıncılık Yay., sf. 165-166.

oradadır. Sen buraya nasıl ve ne zaman geldin diye hayret içinde sorar. (Bu tür hâllere, tasavvufta tayy-i zaman, tayy-i mekan denildiğini biliyoruz). Mehmet Fatsa, Hamit Hoca'dan naklen bir şiiri, eserine almıştır. Şiirin bazı beyitlerini aşağıda veriyoruz.

“Hüner ibraz gibi halka kötü bir âr olamaz.
Ânın için hüner ehli, ebedi var olamaz.
Paradır dini ile imanı bugün ekserinin,
Ehl-i küfre dahi bundan zünnar olamaz.

Buhl ü gururu cihanı ne aceb tutmuştur;
Bunu bilmek ki, yarın bundan eşed nâr olamaz.
Gerçi fazl ehli bugün kendini ihfa tutmuş,
Gün yüzün balçıkla tutmağ ile cihan târ olamaz.

Kangi derviş ile molla açar el nâdâna,
Bu gibi iki cihanda kötü bir kâr olamaz.
Nene lazım halkın sana şuûli ey Fizmeli;
Bir bakılırsa bu senin gibi sersâr olamaz.”

Kabri, Fatsa'da (Mağazabaşı mevkii) yer almaktadır. Kabrinin bulunduğu yerin dış cephesinde şunlar yazılıdır: “Bismillahirrahmanirrahim. Nakşibendi Salihlerinden Şeyh Tarakçı Hamid Hoca. Ruhuna Fatıha. D.T. 1877 – Ö.T. 1949”. Kabir taşında ise şunlar kayıtlıdır: “Hüve'l-Bâkî. Şahi Nakşibendi Sâlihlerinden, Tarakçı Hâmit Hoca Kısık. Do. Tr. 1877 – Öl. Tr. 1949.” Allah rahmet eylesin. Mekânı cennet olsun.

